

ПАРАЋИНАЦ

Гласило Удружења Параћинаца и пријатеља Параћина

Година XIV

Број 31

септембар 2016.

<http://www.paracinac.com/>

**ПАРАЋИНСКА
ПАМЕТАРНИЦА
ЗНАМЕНИТИ ПАРАЋИНАЦ**

Споменици и скулптуре
у Параћину

СПОРТ

*Удружење Параћинаца
и пријатеља Параћина*

ПАРАЋИНСКА ПАМЕТАРНИЦА

Пише: Мирослав ДИМИТРИЈЕВИЋ

РИБАРСКО НАСЕЉЕ ИЗ КАМЕНОГ ДОБА У СТАЛАЋУ

„Топлик“ је још један важан праисторијски локалитет на терену Сталаћа и налази се у плиткој долини истоименог потока који се улива у Јужну Мораву. Према геоморфолошким показатељима овде је дуго времена постојало језеро, као остатак Панонског мора, које је потом пробило земљану преграду испод сталаћког гробља и отекло у Мораву. О постајању тог језера сведочи моравски шљунак, песак и облаци високо од нивоа данашњег Топличког потока, који протиче поред железничке станице. Моравски Срби који су живели на овом месту у млађем неолиту, који се рачуна у раздобљу од 10000 до 4000 година пре нове ере, бавили су се очигледно риболовом, ловом и земљорадњом.

Кула Тодора од Сталаћа

Чувена Кула Тодора од Сталаћа (Војводе Пријезде-у народној песми) историјски симбол Троморавља, налази се на месту где су и у далекој праисторији постојала србска насеља, што показују ископани материјални остаци Прасрбске културе и на самом брду где је и Тодорова кула.

О томе нам сведочи мали камени тег са рупом на средини, који се постављао на риболовне мреже. На овом месту пронађена је углавном груба кућна керамика, што је знак да је насеље врло старо, јер су керамички судови без украса и шара. Пронађена је и згура од печене земље. На имању Нагулића у пределу „Топлик“, на дубини од око 60 сантиметара, приликом риљања воћњака, ископане су и две камене секире. Једна је лепо углачана са рупом за држаљцу, а друга је окрњена. Оба праисторијска предмета из каменог доба налазе се у витринама Основне школе у Сталаћу.^{/3/}

^{/3/} Видети детаљније: Мирослав Димитријевић: *Ћићевац са околином*, историјска и антропогеографска студија, Одбор за село САНУ, Београд, 1999.

ЋИЋЕВАЦ ОКРУЖЕН ПРАИСТОРИЈСКИМ СЕЛИМА

На територији Ћићевачке општине, са којом граничи општина Параћин, постоји десетак локалитета са разноврсним праисторијским материјалом, који су налажени приликом градње кућа, копања бунара или обраде земљишта. Све су то случајни проналасци који се чувају делом у Народном музеју у Крушевцу, а већим делом припадају приватним збиркама. Стручна и опсежна археолошка истраживања нису рађена на овом терену, али и случајни налази говоре да је настањивање овог терена започето у врло дубокој праисторији око 10 000 година пре нове ере и да је овај крај око ушћа двеју Мораве- Јужне и Западне, као и долина Велике Мораве био веома густо насељен.

На локалитету „Стеванац“ пронађена је велика камена секира типа камених батова, а израђена је од сивог камена са тог терена. Једна страна је оштра – сечиво, а друга је заобљена и може се видети у крушевачком музеју. У Браљини постоји локалитет „Велика млака“ где је такође пронађена камена секира, која у многеме подсећа на обућарски калуп. У средини има отвор за држаљцу. У оближњем селу које носи име – Град Сталаћ, на локалитету „Томашевска коса“ ископавају се делови керамике из тзв. бронзаног доба. У Ћићевцу у дворишту Хране Даниловића 1959. године нађене су урне са пепелом и остацима спаљених костију, које највероватније припадају бронзаном добу. Процењује се да је овде била некропола око 2000 година пре нове ере.

И у Сталаћу, који данас припада општини Ћићевац, у дворишту Петровића, приликом копања темеља за шталу пронађена је још једна некропола, на дубини од 1 метра. Око урне са пепелом пронађене су и лепо обрађене шољице поређане у кругу око урне. И ово налазиште припада бронзаном добу. Две праисторијске шољице могу се видети у Народном музеју у Крушевцу, а остатак је негде у приватним збиркама.^{/4/}

^{/4/} Видети детаљније: Мирослав Димитријевић: *Ћићевац са околином*, историјска и антропогеографска студија, Одбор за село САНУ, Београд, 1999.

„БЕДЕМ“ КОД МАСКАРА – КУЋЕ ИЗ ПРАИСТОРИЈЕ

На периферији села Маскара, општина Варварин југозападни сусед општине Параћин, стручњаци Народне музеја из Крушевца, пре две године, открили су србско-ромејско (тзв. рановизантијско) утврђење из шестог века Христове ере. Локалитет „Бедем“ код Маскара налази се неколико стотина метара наспрам средњовековног града Сталаћа, што упућује на

закључак да и сталаћи град, који се иначе сматра средњовековним, потиче из истог периода. А то су најновији налази и потврдили.

Њихова фортификациона функција је имала стратешки карактер и вероватно се састојала у контролисање капије која води уз Велику и Западну Мораву, према Левчу, Расини, Краљеву и Шумадији, али је одатле посредно контролисан и целокупан развој тога дела Србије. Утврђење „Бедем“ има пречник од 130 метара, колико отприлике износи и сталаћи град. Осим тробродне базилике, од које су остали само темељи, у самом насељу су врло интересантни, можда и историјски занимљивији остаци из праисторије овог краја.

Олга Луковић Пјановић (1920-1998)

Наиме, ископавањем у самом насељу, наишло се на остатке древних кућа-полуземуница, са огњиштима, као на локалитету „Гологлава“ код Сталаћа, које су, такође, грађене и од камена. Тај начин градње у праисторији овог краја био је очигледно раширен и поуздан. Међутим, стручњаци-археолози до сада нису истицали праисторијски значај овог утврђења, и он је потиснут у други план, чак и маргинализован, што је апсолутно погрешно. Логично је да не може бити значајније утврђење из 6. века нове ере од србаљских (трибалских) кућа које су старије од њега најмање неколико хиљада година. Али ова чињеница више говори о тим археолозима и званичној историјској науци, него о историји овог моравског народа, за кога грчки хроничар Халкохондило рече „Срби – Трибали најстарији народ, поуздано знам“.¹⁵ Али наши историчари, нажалост, Трибале не препознају као Србе. Не могу или не смеју?

^{15/} Олга Луковић Пјановић „Срби Трибали народ најстарији“, Београд, 1989.)

МИРОСЛАВ ДИМИТРИЈЕВИЋ

Знаменити Параћинац

АДОЛФ МИНХ

ЈЕДАН ОД УТЕМЕЉИВАЧА ИНДУСТРИЈЕ У СРБИЈИ

Прва Народна енциклопедија Срба, Хрвата и Словенаца, коју је саставио др Станоје Станојевић, није могла да заобиђе ни још једног знаменитог Параћинца, који је дао велики допринос општем буђењу и укупном развоју Србије. Реч је о **Адолфу Минху**, индустријалцу из Параћина. Минх је рођен 1880. године у индустријалској породици, која је већ у то време имала фабрику гајтана, чоје и камгарна у Параћину „Минх и Шумпетер“.

Минх се школовао у Прагу и Бечу, а по завршетку студија постаје и члан нове фирме „Браћа Минх“. Поред поменуте фабрике у Параћину, Минхови су држали руднике у Ћићевцу и на Ртњу. Када је фабрика изгорела у пожару, Минх се потпуно посвећује рударству. Посебну пажњу поклања руднику Ртањ. На врху истоимене планине подиже чувену капелу, која је данас порушена., а у насељу Ртањ уређује ботаничку башту, врт и парк, каквог није било ни у Србији тога доба. Водио је, кажу документи, много рачуна и о својим рударима и радницима, као и о послузи. Остао је и данас у лепом сећању, односно у легенди народа овог краја.

Пано са фотографијама објеката рудника

Адолф Минх (у средини) са својим сарадницима

Као угледан интелектуалац и индустријалац, биран је и за председника Удружења рударских предузетника СХС, затим Савеза војвођанских

трговинских млинова, председник пословодног одбора Фабрике шећера у Црвенки и потпредседник Савеза фабрика шприритуса... Дао је и велики допринос развоју ротари клуба „Морава“ у Ћуприји и ротаријанства у Србији. Сматра се једним од најважнијих индустријалаца и утемељивача индустрије у Србији.

Мирослав Димитријевић

(Напомена: Овај и наредни портрети и биографије знаменитих Параћинаца преузети су, и делимично допуњени, из зборника „Знаменити Параћинци“ аутора Мирослава Димитријевића, који је објављен 1996. године, као и из рубрике „Незаборавник“, штампане у листу „Параћинских 14 дана“ од 2001-2003. године, коју је писао и уређивао поменути аутор)

Споменици и скулптуре

Споменици и скулптуре у Параћину

У Параћину постоје споменици из различитих историсјких периода, као и скулптуре Србије на отвореном, распоређене по разним деловима града. Неки од споменика и скулптура су временом мењали своје локације.

Споменик "Победник"

Најпознатији споменик у Параћину и истовремено симбол града и нашег Удружења је "Победник". Споменик "Победник" са именима бораца палих у ратовима од 1912. до 1918. године налази се на скверу у центру града. Постамент је израђен од црвенкастог камена а на врху је постављена фигура српског ратника рађена у бронзи. Са три стране постамента налазе се мермерне плоче на којима су уклесана имена погинулих ратника. Простор око споменика парковски је решен. Споменик "Победник" у центру Параћина је један од заштитних симбола нашег Удружења. На прочељу споменика је записано: "Вечита благодарност палим Параћинцима у ратовима 1912-1918. година. Слава и хвала, захвално грађанство града Параћина, 1928. године." На источној, јужној и западној страни су

побројана имена официра, подофицира, каплара и редова-јунака који "за краља и отаџбину" дадоше животе. Бронзани ратник који у борбеном ставу стреми ка отаџбини дело је познатог српског вајара академика Ђорђа Јовановића. Постамент овог споменика је направљен од јединственог црвеног пешчара са Грзе. Забележено је да су у изградњи учествовали инжењер Сима Стамболић, грађевинар, пројектант Богољуб М. Поповић, капетан 1. класе и грађевинар Мијајло Стојићчевић, предузимач. Споменик је откривен 1. децембра 1928. године, а открио га је Јосиф Миленковић, хотелијер из Параћина.

Фонтана Слободе, се налази на простору испред зграде СО Параћин а рађена је од бетона, бронзе и стакла. Фонтана је симбол братства и јединства југословенских народа. Састоји се од 6 фигура радника рађених у бронзи који носе буктињу слободе и водених огледала.

Фонтана слободе

Аутори фонтане су академски вајар из Параћина Слободан Стојановић и архитекта Радослав Прокић из Крагујевца. Фонтана слободе откривена је 13. октобра 1975. Године, поводом тридесетогодишњице победе над фашизмом.

Указом Председништва Антифашистичког већа народног ослобођења Југославије (АВНОЈ), на Дан победе над фашизмом 9. маја 1945. године, међу првим борцима Народноослободилачке војске Југославије, Бранко Крсмановић проглашен је за народног хероја. У оквиру прославе четрдесете годишњице устанка, 9. маја 1981. године у центру Параћина на спомен тргу му је откривен монументални споменик, рад вајара Ота Лога.

Простор око споменика решен је у облику трга са уздигнутим степенасто озиданим делом. Поплочан је гранитним коцкама. На постаменту од сивог мермера налази се фигура народног хероја и шпанског борца Бранка Крсмановића дата у натприродној величини.

Споменик Бранку Крсмановићу

Споменик палим борцима у НОБ-у и жртвама фашистичког терора града Параћина од 1941. До 1945. године налази се испред зграде СО Параћин. На постаменту од бетона постављена је фигура борца ливена у бронзи. Аутор скулптуре Споменик Партизану је академики вајар Петар Паваличини а споменик је подигнут 1985. Године на захтев грађана Параћина.

Споменик палим Борцима НОБ-у

Академик др Тома Живановић (1884-1971), професор правног факултета творац је трипартитне теорије кривичног права признате у светској науци. Академик др Тома Живановић је значајно унапредио не само правну науку већ и комплетну правничку структуру опште је признат и високо вреднован у свету. У част академика Томе Живановића, једна улица носи његово име, и његова спомен биста се налази код зграде Основног суда у Параћину.

Споменик академику Томи Живановићу

Споменик Стеви писару налази се на Карађорђевом брду надомак Параћина. Стева писар је био један од секретара задужених да пишу и читају оно што је стизало пред врховног војскаша. Српска устаничка војска је била концентрисана на брду изнад Параћина, када јој се 1805. године придружио одред од 200 устаника, формиран у селу Извор код Параћина. После заузимања положаја српски устаници су почели да копају и утврђују шанчеве који су сачувани и до данас. Жестоке борбе вођене су на обалама реке Црнице. Поражена турска војска у нeredу је одступила. У околини Параћина смртно је рањен и командант турске царске војске Хафиз паша, кога је из топа погодио Стева писар. Писани извори наводе да је Стева Писар, умоливши Карађорђа да му дозволи да испали хитац из топа, погодио конак и смртно ранио Хафиз-пашу.

Споменик Стеви Писару

Скулптуре Србије на отвореном у Параћину

У наставку ће бити предствљена дела која су реализована на Интернационалном симпозијуму скулптуре "Бели венчац" у Аранђеловцу, а која су данас део поставке Скулптура Србије на отвореном у Параћину.

Скулптура Хронос и Клио аутора Marcel Guguianu - (Румунија), направљена је од мермера 1982. године и налази се у центру Параћина.

Скулптура Хронос и Клио

Скулптура Мајка аутора Skjolsvik Tore (Норвешка), направљена је од мермера 1982. Године.

Скулптура Мајка

Скулптура Песник аутора Митрић Небојше, направљена је од мермера 1981. године. Димензије скулптуре су 300 x 120 x 65 cm. Скулптура је откупљена од стране града 1984. године и налази се у парку са друге стране обале код хотела Петрус.

Скулптура Песник, дело аутора Митрић Небојше

Скулптура Рађање аутора Сарић Милоша, направљена је од мермера 1981. године. Димензије скулптуре су 130 x 110 x 80 cm и она је облика дељења лопте на два дела. Скулптура је откупљена од стране града 1982. године. Скулптура се налази у парку на тргу Бранка Крсмановића.

Скулптура Рађање, дело аутора Сарић Милоша

Скулптура Слалом аутора Раките Леонарда (Leonard Rachita) из Румуније, направљена је од мермера 1980. године. Димензије скулптуре су 265 x 135 x 135 cm. Скулптура је откупљена од стране града 1982. године и налази се у парку преко пута Основног суда.

Скулптура Слалом

Скулптура Камени цветови аутора Кјубрик Кјуса (Kjubrik Kjus) из Холандије, направљена је од мермера 1981. Године и налази се на заједној површини испред хотела Петрус.

Скулптура Камени цветови

Све приказане скулптуре су настале на Интернационалном симпозијуму скулптуре "Бели венчац" у Аранђеловцу, а која су од стране града Параћина откупљене и данас красе наш град Параћин као део поставке Скулптура Србије на отвореном.

др Саша Живановић

Информације из Удружења

Удружење Параћинаца и пријатеља Параћина у Београду, наставља свој рад у 2016. години, после летње паузе. До сада смо одржали пет редовних окупљања, традиционално последњег уторка у месецу, закључно са мајем. У току ове године су до сада изашла два броја нашег Гласила Параћинац и то број 29 у јануару и Јубиларни број 30. у априлу. Ово је најновији број 31.

Ове године смо одржали и редовну годишњу скупштину Удружења на фебруарском окупљању 23.2.2016. Том приликом су представљане књиге за децу Волети ветар, ауторке Слађане Ристић и читање поетских прозних текстова о Петрусу, са гостима књижевницима Горданом Малетић и Игором Вукојевићем.

02. марта 2016. године, наше Удружење је остало без свог дугогодишњег и уваженог члана, и једног од оснивача Удружења Параћинаца У Београду, председника Скупштине Удружења Параћинаца, Велибора Борка Качунковића. Удружење Параћинаца је у уторак 29. марта 2016. одржало вече **Сећања на господина Велибора - Борка Качунковића**, уз присуство чланова Боркове породице.

Активности Удружења се могу пратити и на нашем сајту, на коме можете пронаћи и архиву свих до сада изашлих бројева Параћинаца у pdf

формату. Поред тога отворили смо на сајту и нову страну са текстовима наших чланова и сарадника. Фејсбук профил Удружења Параћинаца је веома посећен и на њему се такође могу пратити информације о активностима Удружења. Придружите нам се на профилу Удружења и дођите да се дружимо сваког последњег уторка у месецу.

Удружење Параћинаца и пријатеља Параћина

Захваљујемо се на сарадњи појединцима и колективима који су помогли излазак овог броја и позивамо будуће поклонице нашег гласила на сарадњу.

ПАРАЋИНАЦ
Гласило Удружења Параћинаца и пријатеља Параћина

СПОРТ

Почела нова фудбалска сезона

ФК Јединство Параћин поново у Српској лиги

Параћинско Јединство је поново у Српској лиги - Исток и има велике амбиције у новој сезони. Такмичење у овој лиги је почело 13.8. 2016, а јесењи део се завршава 19.11.2016. Дајемо Вам резултате до сада одиграних кола и распоред свих утакмица у јесењем делу првенства. Нека има је са срећом!

Kolo	Datum	Utakmica	Rezultat
1	13.08.2016	Jedinstvo (P) - Ozren	0:1
2	20.08.2016	Jedinstvo (B) - Jedinstvo (P)	0:2
3	27.08.2016	Jedinstvo (P) - Dunav	0:0
4	04.09.2016	Temnić 1924 - Jedinstvo (P)	3:0
5	10.09.2016	Jedinstvo (P) - Moravac Orion	1:0
6	17.09.2016	Jedinstvo (P) - Radnički (S)	0:2
7	24.09.2016	Tabane 1970 - Jedinstvo (P)	
8	01.10.2016	Jedinstvo (P) - Pukovac	
9	09.10.2016	Vlasina - Jedinstvo (P)	
10	15.10.2016	Jedinstvo (P) - Sloga (D)	
11	22.10.2016	Timok - Jedinstvo (P)	
12	29.10.2016	Jedinstvo (P) - Trstenik PPT	
13	06.11.2016	Car Konstantin - Jedinstvo (P)	
14	12.11.2016	Jedinstvo (P) - Radan	
15	19.11.2016	OFK Sindelić - Jedinstvo (P)	

С.Т.Ж.

Позив на сарадњу у Параћинцу

Позив свим члановима и пријатељима нашег Удружења за сарадњу у нашем гласилу је стално отворен. Сваки користан текст, идеју, вест, коментар, информацију можете откуцати и послати нам на e-mail

udruzenje.paracinaca@gmail.com

Врло радо ћемо то објавити и поделити са осталим члановима удружења на страницама нашег гласила или на интернет презентацији или на Facebook профилу.

Хвала.

Редакција Гласила Параћинац

Гласило удружења Параћинаца и пријатеља Параћина

Редакцијски одбор: др Саша Живановић (главни уредник), Петар Живановић, Дејан Лазаревић, Слађана Ристић (секретар редакције).

Техничка припрема и уређење: др Саша Живановић

Адреса: бул. Деспота Стефана 12, Београд

веб адреса: www.paracinac.com

ПАРАЋИНАЦ
Гласило Удружења Параћинаца и пријатеља Параћина

Захвалница

Драгим пријатељима из Удружења Крагујевчана и пријатеља Крагујевца се захваљујемо на веома успешној сарадњи.

ПУТУЈТЕ ЈЕФТИНО, БРЗО I УДОВНО!